

Poštnina plačana v gotovini.

Cena 2.50 Din.

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

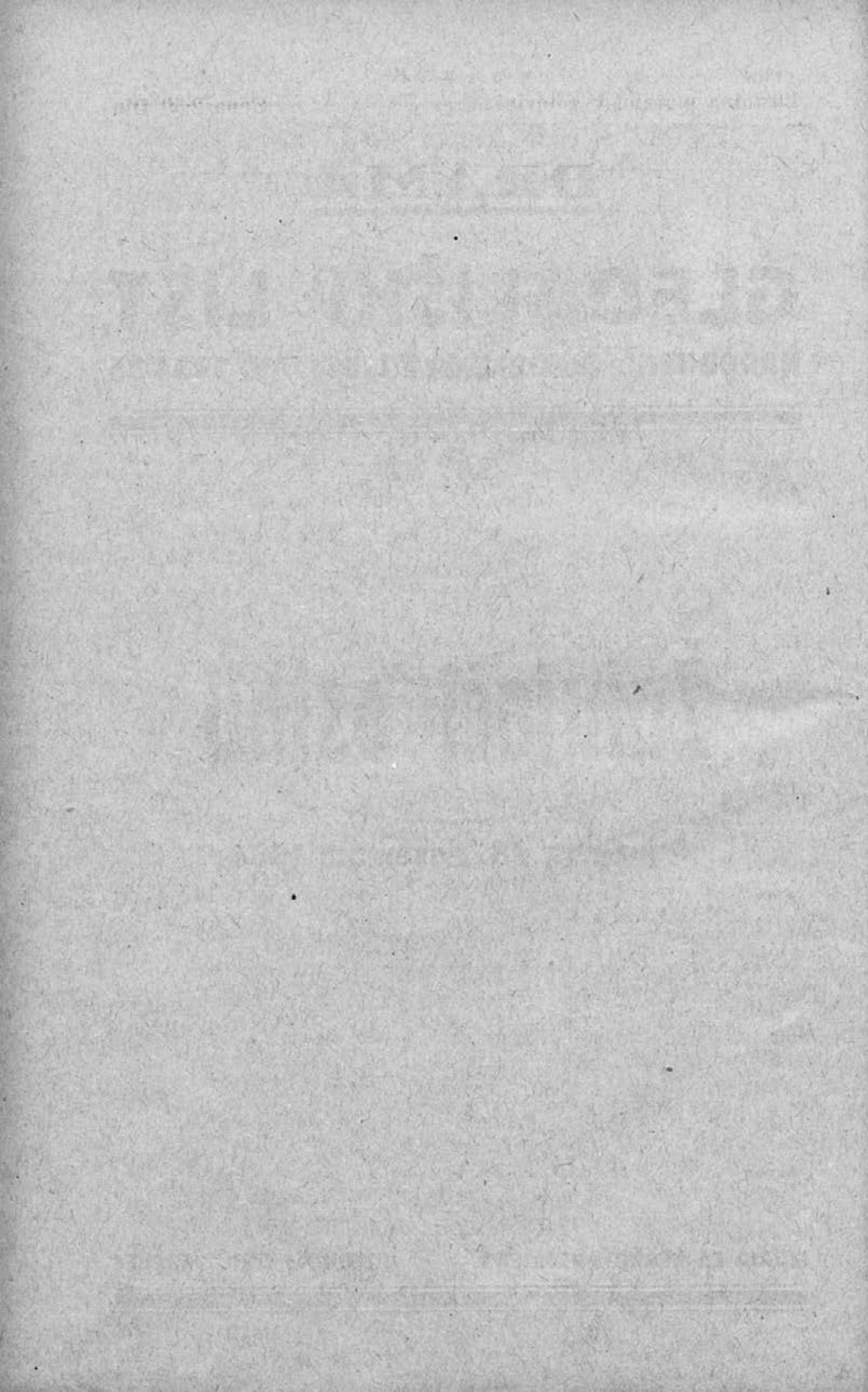
NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1934/35

Žalujoči ostali

Premijera 28. novembra 1934

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 28. novembra 1934

Branislav Nušić

(Ob sedemdesetletnici.)

Branislav G. Nušić je rojen 21. oktobra 1864. v Beogradu. V ljudsko šolo je hodil v Smederevu, kjer je dovršil tudi dva razreda gimnazije, ostale pa v Beogradu. Nato je šel študirat pravo v Štaterski Gradec, katerega je pa radi pomanjkanja denarnih sredstev

moral zapustiti in končati pravne študije v Beogradu. Komaj dovršeni pravnik napiše satirično pesem, ki je bila pa tedanjemu kralju Milanu zoperna in mladi pesnik roma v požarevsko jetnišnico na dveletno sedenje. Tam je napisal 1889. »Protekcijo«, ki je že druga njegova komedija, kajti prva je bila »Narodni poslanec«, katero je Nušić izročil gledališki upravi že kot devetnajstletni mladenci in katera je še danes na repertoarju naših gledališč.

Po odsluženju kazni je vstopil v konzularno službo v Macedoniji, kjer je ostal deset let, nato pa se popolnoma posvetil gledališču. Najprej je bil upravnik beograjskega, nato novosadskega gledališča, po osvobojenju Južne Srbije pa je kot načelnik bitoljskega okruha ustanovil gledališče v Skoplju. V tej dobi je napisal največ del ter

se izkazal za najbolj plodovitega srbskega pisatelja. Saj je napisal okrog 30 gledaliških iger, nad 200 humorističnih povesti in nekaj obširnih del ter študij. Vsa njegova dela bi znesla v običajni osmerki nad 800 tiskanih pol. Poleg tega je bil Nušić med prvimi ustanovitelji »Narodne Ourane«, »Kola Srbskih Sestrâ«, »Glumačke škole« in »Cvijeta Zuzorić«. V najlepšem spominu so še njegove konference takoj po osvobojenju po vseh večjih kulturnih krajih naše domovine. Končno je organiziral »Umetničko Odelenje Ministarstva Prosvete«, katerega prvi načelnik je bil. L. 1915. je izgubil sina edinca Bana, ki je padel v študentovskih letih junaške smrti za domovino.

To je le površen in kratek pregled Nušićevega dela. Nas bo zanimal predvsem kot dramatik. Že v otroških letih je vzljubil gledališče. V Smederevu je takrat gostovala igralska družina Mihajla Dimića. Nušić pripoveduje o tem gostovanju:

»Glavne junake teh iger (Hajduk Veljko, Boj na Kosovu, Krst i Kruna, Smrt Stevana Dečanskog in dr.) je takrat igral mladi igralec Mihajlo Risantičević, poznejši šef štatistov v beograjskem pozorištu.

Nam otrokom in velikemu delu publike je silno imponiral s svojo postavo. Ko v tretjem dejanju vdre Hajduk Veljko v turško taborišče, je planil Risantičević kakor medved, v dveh korakih je pregazil oder in dečad, ki je statirala Turke in od katere je bil Risantičević za meter višji, je popadala po odru kakor bi kumare stresel iz vreče. V publiku je tedaj nastala nepopisna navdušenost in vse se je iskreno divilo Risantičevićevemu junaštvu.

Če se spomnim, s kakšnim spoštovanjem sem takrat občudoval Risantičevića, kadar je šel mimo naše hiše! Tedaj niti slutil nisem, da bom nekoč kot štatist beograjskega pozorišta pod njegovo komando, a še manj, da bom jaz njegov upravnik...«

Ko je pozneje izbruhnila vstaja v Bosni, je Dimićevi družini trda predla in je moral zastaviti vse svoje kulise Nušićevemu očetu za posojeni denar, ki ga pa seveda ni mogel vrniti.

»Na ta način sem postal solastnik resničnih kulis, na katerih je bila naslikana na eni strani soba, ki je igrala kot Kir Janjina soba in kot slavnostna dvorana carja Lazarja, na drugi strani pa je bila šuma, ki je igrala kot šuma, ječa ali temnica. Lahko si mislite, kako sem jaz, solastnik resničnih kulis imponiral deci in lahko si mislite, koliko moralnih predpogojev je imelo moje gledališče, v katerem smo igrali s praviimi kulisami.

Vidite, takrat je zaplapolala v meni neka višja, ne samo otroška ljubezen do gledališča. Takrat sem tudi sam začel pisati komade, ki sem jih uprizarjal s svojimi tovariši. Spominjam se, da se je imenovala moja prva komedija »Ridja Brada«, katero sem spisal, še ne dvanajst let star...«

*

Nušić je star znanec naših odrov. V živem spominu nam je še predvojna predstava na prostem pod Tivolijem »Knez Semberijski« (v glavnih vlogah M. Skrbinšek in Danilo). L. 1913. so igrali v Deželnem gledališču njegovo komedijo »Svet«, ki jo je Narodno gle-

dališče v Danilovi režiji ponovilo l. 1922. V sezoni 1919/20 so igrali z velikim uspehom komedijo »Protekcijo«. Leto poprej pa je režiral Zv. Rogoz komedijo »Navaden človek«.

18. novembra 1924. je praznovalo naše gledališče Nušičevo šestdesetletnico s slavnostno predstavo, pred katero je imel sam avtor konferenco. Igrali so »Sumljivo osebo« v Rogozovi režiji ter s pokojnim Putjato v vlogi sreskega kapetana Pantića. Leto pozneje je igral Jos. Povhe za svojo 25letnico »Narodnega poslanca«. Zelo rado je gledalo l. 1930. naše občinstvo P. Juvanovo kot »Gospo ministrico«, ki je bila dve sezoni na repertoarju. Lansko sezono smo videli v Šestovi režiji »Beograd nekdanj in sedaj«, ki je tudi zelo ugajal.

Tako slavi naša Drama avtorjevo sedemdesetletnico s komedijo »Žalujoči ostali«. S to igro ga isti večer proslave Beograd, Zagreb, vsa banovinska in mestna gledališča v državi. Proslave ga tudi v inozemstvu. O tej komediji bi bilo pripomniti, da je tipična za Nušiča, za tistega Nušiča, ki ga gledamo mi kot starega znanca. Malo gogoljevstva je v njej: kako vse slavnostne krilatice in lepe besede izzvene v resnici in kaj praktično pomenijo v vsakdanjem življenju. Kakšni pa so prav za prav ti, v črno žalost odeti »Žalujoči ostali«? Človeka je strah že v začetku, ko udre v pokojnikovo hišo in planejo kot požrešne podgane na mrliča. Zlagani jok, nevoščljivost in opravljanje! Razgaljen človeški pohlep — pod črno kravato!

Nušić se pa vsem tem svojim človečkom samo smeje in jim odpušča. Taka je torej s to komedijo, ki je deveto Nušičevo delo na našem odru. Toliko uprizoritev je bil deležen malokateri avtor pri nas.

*

Pokjoni A. G. Matoš pravi, da kdor ni slišal v društvu pokojnega Žarka Ilića, igralca Ilije Stanojevića in Nušiča, nima pojma, do kolike originalnosti se je razvila v Beogradu kozerija v tisti gotovo neomejeni svobodi društvenega in političnega življenja, podprta s prirojenim humorjem našega narodnega duha in nekim nihilističnim skepticizmom, ki je posledica preneglega padanja vseh patrijarhalnih vrednot, preneglega sprejemanja heterogenih kultur in gotove intelektualne in moralne trudnosti izza silnih političnih in socijalnih kriz. Nušić je Srb. Tako verno, kakor nihče drugi, nam slika družabno življenje Srbije, ki nam je vsem pri srcu, pa jo še tako malo poznamo, kakor bi Beograd ne bil to, kar sta Zagreb in Ljubljana — biserno zrno na srebrnem »djerdanu« Save, naše vode.

(A. G. Matoš »Priče«. Matica Hrvatska 1912.)

Gledališki razgled

Golarjeva »Vdova Rošlinka v sarajevskem gledališču. Sarajevsko gledališče je oktobra vprizorilo Golarjevo veseloigro »Udovico Rošlinko«. Borivoje S. Stjković je napisal v »Pravdi« z dne 22. oktobra 1934 tole oceno: »Sistem nedeljnih premijera, na koji su prisiljena pozorišta po manjim gra-

dovima, pretstavlja mučno umetniško iskušnje i po ambicije pozorišta i umetniški prestiž glumaca, pored toga što uslovljava svesrdne napore. Čitače probe, scenska markiranja, izvođenje komada u delovima i u celini, generalna proba — sve to treba užurbano, skoro na preskog dati u toku samo jedne nedelje, da bi se, obično u subotu, izvela premijera. Sasvim je razumljivo da ovakvom radu nedostaju najčešće svestrana i rediteljska i glumačka studija, produblivanje i insceniranje po najvišem umetničkom planu, koliko su, s druge strane, nemoguće i obilatije materijalne žrtve za tehnička aranžiranja scene i kostimiranje glumaca. Ta užurbanost i možda lakoća u forsiranju premijera svirepo se ispolji naročito u onim komadima, koji po svojoj zamašnosti, scenskoj i problemskoj složenosti, uslovljavaju dužu i širu studiju. Ali, ma koliko se sve ovo teško osećalo, ovakva pozorišta, pa i sarajevsko, prisiljena su na slične umetničke postupke, jer to zahteva i kvalitet, priroda pozorišnog interesa publike i njena veličina, ipak zaista utešna u ovim danima pozorišnih kotrljanja i često najsuvoparnijih i možda »najbagatelnijih« kompromisa. Jer pozorište je nekada bilo iznad publike po svojim umetničkim ambicijama, danas ili ide naporedo sa često najkomotnijim interesom publike, ili se čak spušta do izdašnih maženja.

U toku pola meseca Sarajevsko pozorište je izbacilo dve premijere, kao što to čini i uvek, uostalom. Mora se priznati da je umetnički kvalitet premijera ovog pozorišta respektiviji nego što je to katkad drugde. Kvalitet ansambla, svesrdno zalaganje i glumaca i reditelja, često strogi, iako ne uvek i prirodni i umesni, zahtevi publike odlučuju u ovome nesumnjivo mnogo, ali i blagotvorno.

Domaća premijera, »Udovica Rošlinka«, komedija s pevanjem u 3 čina od Cvetka Golara, donela je najmučnije razočaranje, i pored svih glumačkih i rediteljskih nastojanja. S krupnom pretencijom da bude komad iz slovenačkog narodnog života, »Udovica Rošlinka« je, međutim, najgrublji falsifikat naše sredine, usto najbljutaviji socijalni dokument, lišen svake umetničke i moralne teze, starovremenski i po tehničkom i scenskom oklonu i po čitavoj svojoj bulevarskoj psihologiji. To je jedan od onih melodramskih komada iz seoskog života u kojima se hoće da izgradi galerija tipova, oživi sredina i folklor, a najčešćije to neukusna mešavina najraznorodnijih elementa i neukusna parodija prilika. Bez duhovne gipkosti i invencije, lišen stvarnog osećanja mere, u moralnom smislu suviše komotan, Golar je ovom komedijom napravio surov atentat na ukus publike.

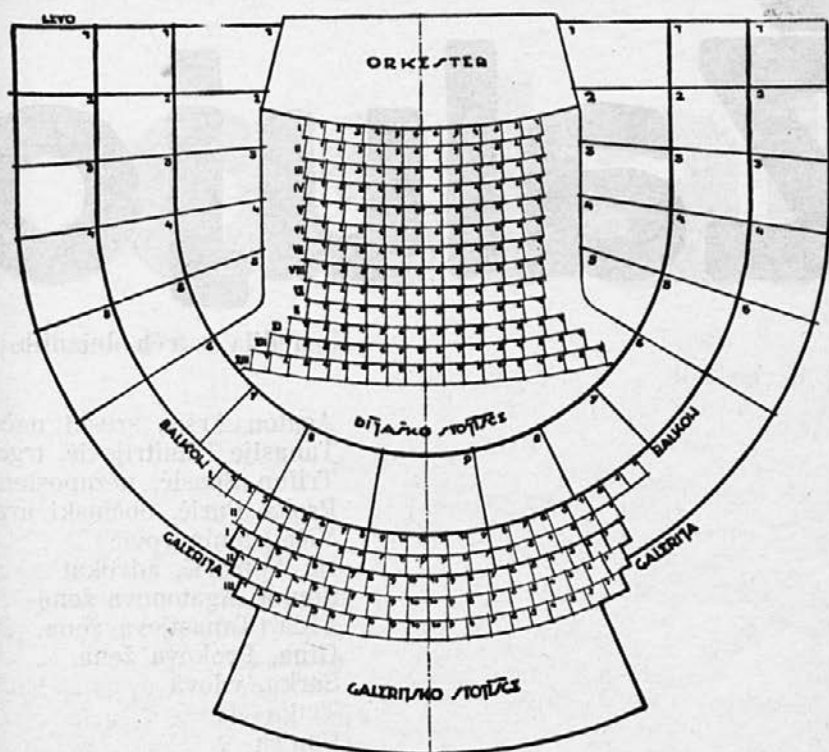
Ni folklorne draži, ni društvene dokumentarnosti, ni psihološke oštine i opsvacije, ni tipova koje bismo preneli u našu sredinu, u život uopšte. Od nepresušnih motiva iz naše sredine, zar se na ovome sme i može da zaustavi umetnički interes jednog pisca?! Zar ova psihološka i moralna laž i nakaznost treba da budu predmet dramske umetnosti, kada nemaju nikakvih uslova za jednu psihološku dramu. Ne bar ovako kako je to dramski isplanirao Golar...«

Prihodnja dramska premijera.

Prva dramska premijera bo Linhartova veseloigra »Veseli dan ali Matiček se ženio« v režiji gosta dr. Branka Gavelle.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Žalujoci ostali

Komedija v treh dejanjih, Spisal Slav Nušić, Prevedel Josip Vidmar.

Režiser: B. Kreft.

Agaton Aršić, sreski načelnik	Potokar
Tanasije Dimitrijević, trgovec	Lipah
Trifun Spasić, nezaposlen meščak	Plut
Proka Purić, občinski uradnik	Pianecky
Mića Stanimirović	Kralj
Dr. Petrović, advokat	Gregorin
Simka, Agatonova žena	Medvedova
Vida, Tanasijeva žena	P. Juvanova
Gina, Prokova žena	Rakarjeva
Sarka, vdova	Nablocka
Tetka	Marija Vera
Danica	V. Juvanova

Godi se kje in kjerkoli.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Sedeži I. vrste . . .	Din 28.—
„ II. - III. vrste . . .	26.—
„ IV. - VI. „ . . .	24.—
„ VII. - IX. „ . . .	22.—
„ X. - XI. „ . . .	20.—
„ XII. - XIII. „ . . .	18.—

Lože v parterju (osebe) Din 100.—
„ v I. redu (osebe) „ 100.—
„ balkonski (osebe) „ 70.—
Dodatni ložni sedenja v parterju „ 20.—
„ I. redu „ 20.—
„ balkonski „ 15.—

Četetek ob 20.

Konec ob pol 23.

Balkon: Sedeži I. vrste . . .	Din 20.—
„ II. „ . . .	16.—
Galerija: „ I. „ . . .	14.—
„ II. „ . . .	12.—
„ III. „ . . .	10.—
Galerijsko stojišče . . .	2:50
Dijaško stojišče . . .	5.—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Predpisana taksa za prevoz blaga je vračunana v cenah.

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

